

ชื่องานวิจัย	รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา
ผู้วิจัย	นางพรพรรณ พิรุณ
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
ปีที่วิจัย	ปีการศึกษา 2565 – 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา และความต้องการในการใช้รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา และ 4) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและความต้องการ ดำเนินการในปีการศึกษา 2565 ผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน 2) ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และผู้ปกครอง จำนวน 2 คน สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบ ดำเนินการในปีการศึกษา 2565 ผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญ ในการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 11 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีและความ

สอดคล้องของร่างรูปแบบ 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบ ดำเนินการในปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ ดำเนินการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบหลังการทดลองใช้ในปีการศึกษา 2566 เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้มีความชัดเจน เข้าใจง่ายและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 คน 2) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 150 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินประสิทธิผลของกระบวนการ LEARN Steps 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Wilcoxon Signed Rank Test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา และความต้องการในการใช้รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา มีดังนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ การพัฒนารูปแบบ การพัฒนาครู ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูง การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน กระบวนการ LEARN Steps และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า 2.1) การจัดการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ ขาดการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูบางส่วนยังขาดทักษะในการจัดทำแผนการสอน เนื้อหาการเรียนรู้ไม่น่าสนใจ ผู้เรียนไม่สามารถสรุปความรู้และใช้ทักษะคิดวิเคราะห์ได้เต็มที่ บางคนไม่ร่วมกิจกรรม และการสอนไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด 2.2) สื่อการเรียนรู้มีไม่เพียงพอและขาดความหลากหลาย ครูบางส่วนไม่สามารถสร้างสื่อเองและไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โรงเรียนขาดอุปกรณ์พื้นฐาน เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สื่อบางประเภทซับซ้อน ไม่เหมาะสมกับวัย และไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง อีกทั้งยังไม่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หรือการปฏิบัติ เน้นเพียงหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดจากสำนักพิมพ์ 2.3) ครูบางส่วนยังเน้นการวัดความจำมากกว่าทักษะคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ใช้เครื่องมือประเมินจำกัด เช่น ข้อเขียนหรือแบบเลือกตอบ โดยไม่ใช่วิธีอื่นอย่างการสังเกต

หรือแฟ้มสะสมผลงาน เครื่องมือวัดบางชิ้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และไม่เหมาะสมกับความหลากหลายของผู้เรียน มีการประเมินปลายทางมากเกินไป ขาดการประเมินระหว่างเรียน และกำหนดเกณฑ์ประเมินไม่ชัดเจน ส่งผลให้การให้คะแนนคลาดเคลื่อนได้ง่าย 3) ครูมีความต้องการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวางแผนและออกแบบบทเรียนร่วมกัน รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารทั้งด้านทรัพยากร การนิเทศ และการอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง หากนำรูปแบบ LEARN Steps มาใช้ จะช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น เรียนรู้อย่างมีความสุข และครูสามารถเติบโตในวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพในการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น

2. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเอง เทพา ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Learning Goal Setting :L) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบบทเรียน (Engaged Lesson Co-Design :E) ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning :A) ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตสะท้อนผล (Reflective Classroom Observation :R) ขั้นตอนที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Networking and Improvement :N) โดยมีการนำกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ S-การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน (Shared Vision and Common Goals) C- การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) T-การทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork and Collective Action) S-ภาวะผู้นำร่วมกัน (Shared Leadership) และ S-การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Shared Learning Dialogue) หรือที่เรียกชื่อย่อว่า “SCTSS” มาร่วมกำหนดวิธีการดำเนินการในทุกขั้นตอน 4) ระบบสนับสนุน 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 6) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเอง เทพา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเอง เทพา พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีเยี่ยมทั้งด้านแผนการจัดการเรียนรู้และด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้

4. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา พบว่า 1) ประสิทธิภาพของกระบวนการ LEARN Steps ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกระบวนการ LEARN Steps เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการ LEARN Steps, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน, แนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูง, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก